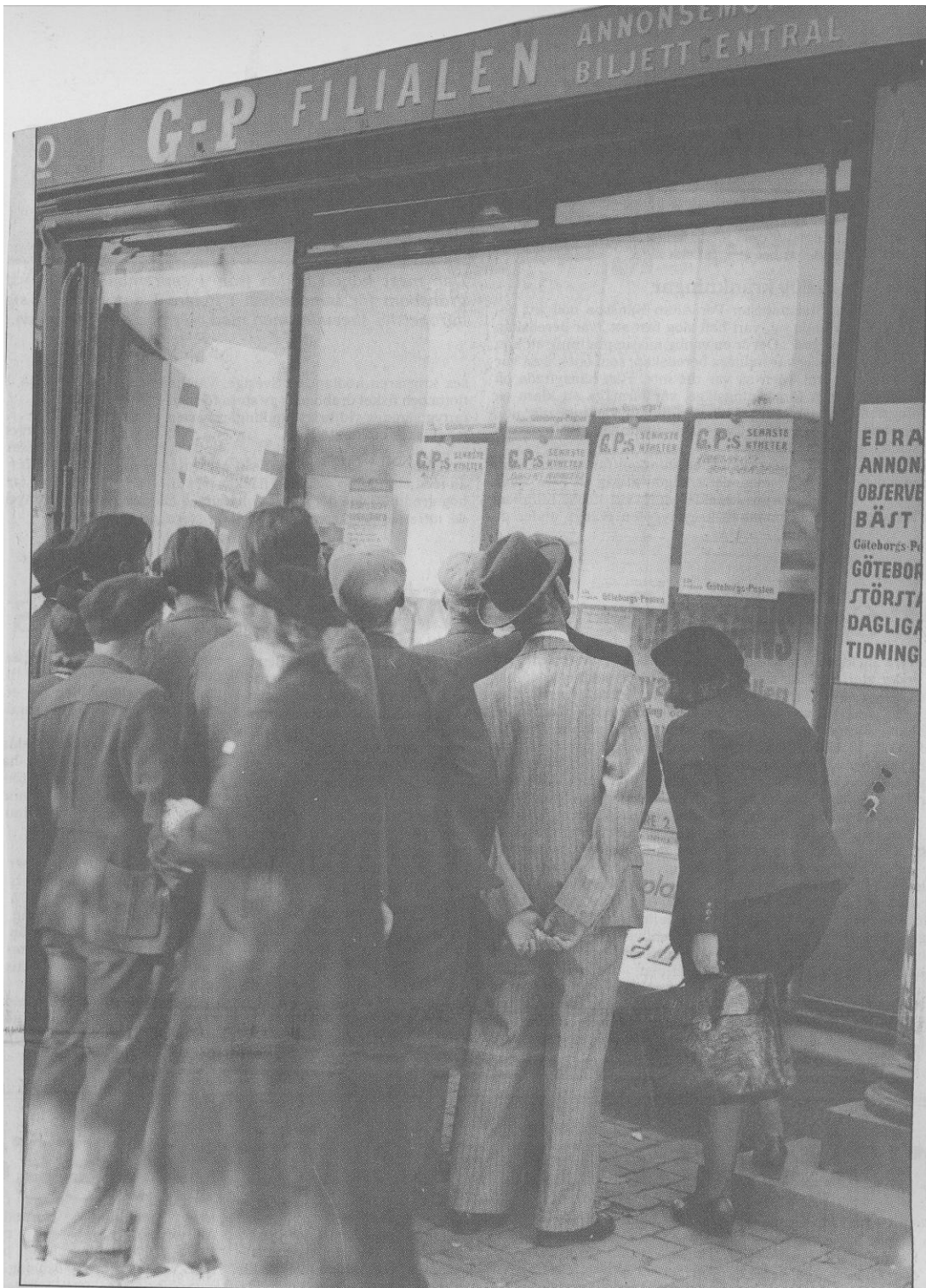

1989

När kriget bröt ut

Göteborgarna läser de senaste krigsnyheterna, här vid G-P-filialen på Östra Hamngatan i huset mellan Södra Hamngatan och Arkaden.

I dag för 50 år sedan bröt Hitlers trupper in i Polen. Det var upptakten till andra världskriget.

Utanför Göteborgs-Postens depeschkontor stod klungor av tysta människor och läste de bulletiner hängdes upp. Hemma vid köksborden och på arbetsplatserna talades om det stora kriget.

Denna dag, den 1 september, visades på Palladium en film med Bette Davis och RIK fick storstryk av Sanna IF, 13-3.

G-P har gjort en djupdykning i arkiven och hittat Astrid Holgersson, 24-årig kontorsflicka.

I Gdansk har G-P träffat en av de polska hjältarna från krigets första dagar. Wojciech Wlodarski är i dag 73 år. Den ödesdigra morgonen 1939 träffades han själv av ett skott - kanske krigets första.

Göteborg 1/9 1939

"All tacksamhetens och mänsklighetens lagar bjöd honom att räcka Myra handen, att rädda henne från det mörka bottenlösa djup i vilket hon helt säkert skulle störtat ned. Det var han allena som var ansvarig för hennes framtid! . . ."

ASTRID!

Moderns rop fick henne att lägga ner tidningen. Lika gott, följetongen i G-P var inget vidare.

Men visst ja, ikväll hade hon och Georg bestämt att gå på bio. Astrid slängde en snabb blick på annonserna. Bette Davis på Palladium i "Segert i mörkret" — underbart. Eller om de skulle gå på Grand Hotel och dansa till Frank Vernons orkester istället?

— Lillharald måste ha en ny skolväska, det borde finnas någon annons — och se vad smöret kostar också, är du rar.

Pliktskyldigast bläddrade Astrid tills hon hittade vad modern ville veta. Skolportfölj i läderit 3:75, läste hon högt. Men ryggsäcken i smärting är billigare, bara 1:15.

— Lyssnar du? Här, smör för 3:25 kilot, ost 1:50, kaffe 1:95 och äggen 1:75 dussinet rabblade hon samtidigt som hon krängde på sig dräktjackan.

Många fick se sina söner och män uttagna i mobiliseringen denna eftermiddag.

Skämtsamt tillade hon med förebrående röst:

— Du vet väl att man inte får hamstra, mamma!

Klockan var tjugo minuter i åtta denna mulna fredagsmorgon den 1 september 1939 och Astrid Holgersson var sen till jobbet.

Men det skulle aldrig bli något biografbesök. Innan kvällen var slut hade hennes Georg blivit inkallad och bomberna regnat över Polens huvudstad. Andra världskriget var ett faktum.

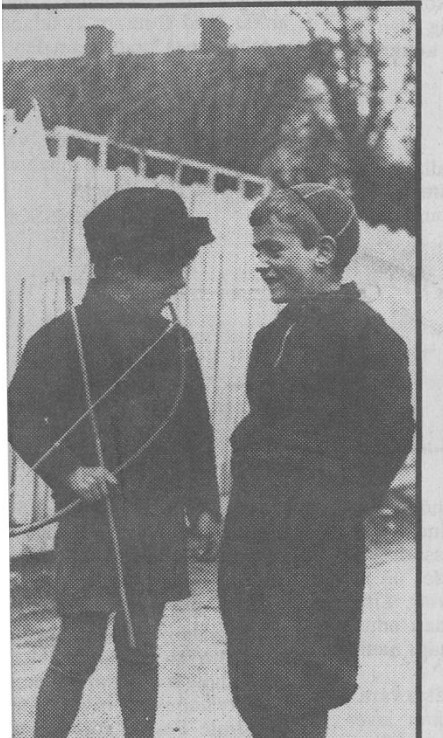

HADE INTE ASTRID varit så rädd att komma försent och därmed mista sin plats hade hon säkert stannat till vid Göteborgstidningarnas depeschkontor. Täta klungor trängdes i allvarlig tystnad framför skyltfönstren där ständigt nya telegram hängdes upp.

"England och Frankrike fast beslutna att uppfylla sina förpliktelser mot Polen."

— England är i alla fall nummer ett. Säg vad man vill, sade en man av

kontorschefs-typ.

Och det var ingen som motsade honom, rapporterade G-P dagen därpå.

Även på Radiotjänst arbetades det intensivt och TT hade fem extra utsändningar utöver sina ordinarie tre. Efter morgonens rapport om det tyska angreppet meddelades att kronprins Gustaf Adolf rest från Sofiero till Stockholm och att han "naturligtvis kommer att kvarstanna" i huvudstaden. Gårdagens stora olycka, när Sandöbron vid Kramfors rasade och 18 arbetare miste livet, den olyckan kom helt i skymundan.

Det skulle också dröja till kvällen innan det svenska folket fick höra statsminister Per Albin Hanssons trygga stämma.

"Medborgare. Det förfärliga som vi i det sista hoppats att världen skulle förskonas ifrån har brutit ut. Ett nytt stort krig har brutit ut. Vi kan konstatera att detta ohyggliga faktum och det tjänar bara lite till att föröka giva uttryck för den sorg och fasa vi kanna vid tanken på vad detta kan föra med sig av vända och ve för en redan förut sargad och pinad mänsklighet"

Göteborgs-Postens första sida den 1 september. Mörka, grova rubriker som varslade om vad som komma skulle.

Många var det som denna eftermiddag fick se sina män och söner uttagna i den mobilisering som regeringen vid extra konselj beslutat om. När det också stod klart att inskränkningar mot försäljning av bensin skulle inträda klockan 24 natten till lördagen, då bildades långa köer utanför stans alla bensinstationer.

Hamstringen hade börjat.

Hårda tider var att vänta.

Astrid suckade vid sitt skrivbord. Hon och Georg skulle aldrig få råd med de tre rum och kök — och bad, som hon på morgonen sett utannonserad i Sandarne för 130 kronor i månaden.

□ □ □ □

TROTS ALLT, vardagslivet fanns där också denna dag.

Sune Waldimir var i stan för en direktsändning med Radions danskapell" - .. jag gläder mig åt att få säga mitt vanliga "Go afton mina damer och herrar" för första gången från Göteborg

Göteborgs-Posten

Hitlers krav oantagbara. England mobiliserar hela flottan, flyget och armén

Danzig till riket, Växande
folkomröstning i nervositet
Korridorerna kräves. i Berlin.

Polen vägrar underhandla på basis
av Hitlers ultimatum.

Läger försämrat
Marskalken i svensk
och tysk fångenskap

Hitlers krav på Danzig och korridorerna har blivit oantagbara för Polen. Detta har lett till att England har mobiliserat sin hela flotta, flygvetenskap och armén. I Berlin växer nervositeten inför en folkomröstning om Danzig. I Warszawa generalrepeleerar man den olycksbådande tågen som går. Soldaterna i Polen väntar på att deras skickade rekryter ska komma tillbaka. England gör sig redo att möta kriget. Flottan i skidövningarna, armén och styrman i land.

Ett tjugotal dödade då jättebro rasade.

Ohygglig katastrof i Ångermanälven.
Över 40 män i djupet.

En katastrof som varit ohygglig för Ångermanälvens fiskerifolk har ägt rum i går. En jättebro som byggts för att förbinda Ångermanälvens östra och västra delar har rasat. Ett tjugotal personer har dött och över 40 män har varit i djupet. Orsaken till katastrofen är fortfarande okänt.

Warszawa generalrepeleerar, olycksbådande tågn i går.

Soldaterna i Polen väntar på
att deras skickade rekryter ska
komma tillbaka.

Warszawa generalrepeleerar Hitlers krav på Danzig och korridorerna. Detta har lett till att England har mobiliserat sin hela flotta, flygvetenskap och armén. I Warszawa väntar soldaterna på att deras skickade rekryter ska komma tillbaka. I Berlin växer nervositeten inför en folkomröstning om Danzig.

England gör sig redo att möta kriget.

Flottan i skidövningarna, armén
och styrman i land.

England gör sig redo att möta kriget. Flottan i skidövningarna, armén och styrman i land. Detta har lett till att England har mobiliserat sin hela flotta, flygvetenskap och armén. I Warszawa väntar soldaterna på att deras skickade rekryter ska komma tillbaka.